

Kršćanska biblioteka

www.monfortanci.com

ANTIKRIST

ANTIKRIST

mons. A. Lemann

Autor: **mons. A. Lemann**, katedralni kanonik Liona i profesor teološkog fakulteta

Naslov izvornika: *L'Anticristo*, Torino 1929. , *ed. rid.*

Prijevod: **prof. Martin Barbarić**

Imprimatur: **can. F. Duvina, Torino 17. 1.1919.**

Sadržaj

ANTIKRIST
mons. A. Lemann

Umjesto uvoda: Pismo kardinala Merry del Val autoru knjige

1. APOSTAZIJA ILI OTPAD OD VJERE

- 1.1. *Poslanica sv. Pavla apostola Solunjanima*
1. 2. *Pape ukazuju na otpad od vjere*
1. 3. *Otpad od vjere i Boga će završiti s Antikristom*

2. TRI OPISA ANTIKRISTA PROROČKI OPISANA U BIBLIJI

- 2.1. *Opis Antikrista u knjizi proroka Danijela: mali rastući rog*
- 2.2. *Opis Antikrista u knjizi Otkrivenja: zvijer*
- 2.3. *Opis Antikrista u poslanici Solunjanima: čovjek grijeha*

3. SIGURNE TVRDNJE O OSOBI, KRALJEVSTVU, PROGONIMA I SVRŠETKU ANTIKRISTA

- 3.1. *Prva sigurnost: Antikrist će biti kušnja za vjernike, a kazna za nevjernike i otpadnike*
- 3.2. *Druga sigurnost: Antikrist će biti jedan čovjek, pojedinac*
- 3.3. *Treća sigurnost: Antikrist ne će biti utjelovljen Sotona, niti davao pod likom čovjeka, nego član ljudske obitelji, čovjek i ništa drugo do li čovjek grijeha*
- 3.4. *Četvrta sigurnost: Antikrist će biti zavodnik zbog svojih osobina*
- 3.5. *Peta sigurnost: Načela Antikrista izgledat će u početku ponizna i nezapažena*
- 3.6. *Šesta sigurnost: Antikrist će širiti vlast i osvajati*
- 3.7. *Sedma sigurnost: Antikristova vlast bit će sveopća*
- 3.8. *Osma sigurnost: Antikrist će voditi veliku bitku protiv Boga i Crkve*
- 3.9. *Deveta sigurnost: Antikrist će sebe predstavljati kao Boga i htjet će da mu se klanjaju kao Bogu*

3.10. *Deseta sigurnost: Po đavolskim čudima Antikrist će umišljati da može dokazati da je on Bog*

3.11. *Jedanaesta sigurnost: Antikrist će biti uništen, njegova vlast i progonstvo bit će prolazni*

4. VJEROJATNE TVRDNJE O OSOBI, KRALJEVSTVU, PROGONIMA I SVRŠETKU ANTIKRISTA

4.1. *Prva vjerojatnost: Židovi će prihvatiti Antikrista kao Mesiju*

4.2. *Druga vjerojatnost: Antikristovo progonstvo trajat će tri i pol godine*

5. NESIGURNE I NEODREĐENE TVRDNJE O OSOBI, KRALJEVSTVU, PROGONIMA I SVRŠETKU ANTIKRISTA

5.1. *Prva neodređenost: Nacionalno porijeklo Antikrista*

5.2. *Druga neodređenost: Ime Antikrista*

5.3. *Treća neodređenost: Mjesto gdje će stolovati Antikrist*

5.4. *Četvrta neodređenost: Hram u kome će Antikrist tražiti da mu se klanjaju*

6. ZAMIŠLJENE TVRDNJE O OSOBI, KRALJEVSTVU, PROGONIMA I SVRŠETKU ANTIKRISTA

7. NOSITELJI KRŠĆANSKE ISTINE PROTIV ANTIKRISTA

7.1. *Vujuća Crkva koja će ostati vjerna Kristu*

7.2. *Henoh i Ilija*

8. NESIGURNOST VREMENA ANTIKRISTOVA KRALJEVSTVA I ZABRANA ODREĐIVANJA GODINE NJEGOVA DOLASKA

9. ZAKLJUČAK: PREPREKA ZA DOLAZAK ANTIKRISTA

Umjesto uvoda: Pismo kardinala Merry del Val autoru knjige

Po nalogu sv. oca pape Pija X, kojemu sam predao primjerak knjige, radost mi je izraziti zadovoljstvo Njegove Svetosti zbog dara. Njegova Svetost nije zaboravila duboki dojam koji je na njega ostavio vaš rad *Djevica i Emanuele*. Vrhovni svećenik se obradovao vašim učenim studijima Svetog pisma i crkvene tradicije. Čestitajući vam na gorljivom radu koji ste uvijek pokazivali u teškim obavezama teološke katedre na vašem Teološkom fakultetu i izražavajući svoju radost zbog učenih radova, kojom ste okrunili godine svojih predavanja, Sveti Otac Vam iz svega srca podjeljuje svoj apostolski blagoslov.

1. APOSTAZIJA ILI OTPAD OD VJERE

1.1. Poslanica sv. Pavla apostola Solunjanima

Prije gotovo dvije tisuće godina Crkva u Solunu se nalazila u neredu: lažni naučitelji bili su proširili nauk da je svijet pred svršetkom. Apostol Pavao, utemeljitelj te Crkve, kada je saznao

za uznemirenosti duša, uzeo je pero i u pismu, koje je ostalo poznato kao *Druga poslanica Solunjanima*, umirio ih je ovim riječima:

„A što se tiče Dolaska Gospodina našega Isusa Krista i našeg okupljanja oko njega, molimo vas, braćo: ne dajte se brzo pokolebati u svom shvaćanju niti uznemiriti ni nekim duhom, ni nekom riječju, ni nekim tobože našim pismom, kao da će odmah sad Dan Gospodnji. Neka vas nitko ne zavede ni na koji način. Jer ako prije ne dođe onaj otpad i ne otkrije se Čovjek bezakonja, Sin propast...i“ (2 Sol 2,1-3)

Mir se vratio u Crkvu u Solunu, ali apostol Pavao je dao dvije pouke za buduća stoljeća, to jest da se kraj svijeta ne će zbiti prije nego se dogodi otpad i prije nego li se pojavi Antikrist, Čovjek grijeha. Dakle, pred kraj svijeta najprije će se dogoditi otpad od vjere, a zatim će doći Antikrist.

1. 2. Pape ukazuju na otpad od vjere

Papa Lav XIII u pismu od 29.06.1901. upućenu generalnim upraviteljima redova i redovničkih instituta inzistira na opasnosti od otpada: „Ne treba se čuditi protivljenjima redovima i redovničkim institutima, (kao u prošlim vremenima), u svijetu koji se izopačio. Sekte sa svetogrđnim savezom, usko su povezane s Knezom ovoga svijeta i podložno mu služe. Nažalost, u njihovim nakanama lutanja i gašenje redovničkih zajednica je lukava taktika smišljenog plana otpada katoličkih naroda od Isusa Krista“. Papa Lav XIII je usnuo u Kristu 20.06. 1903. godine.

Prva enciklika novoga Pape, upućena katoličkom svijetu, imala je posebno svečani ton. Kardinal Sarto, patrijarh Venecije, nasljednik Lava XIII, užišao je na Petrovu katedru i uzeo ime Pio X. On se obratio svim patrijarsima, primasima, nadbiskupima, biskupima i ordinarijima koji su u zajedništvu sa Apostolskom stolicom. Evo što im je poručio:

„Ne primjećuje li se da je ljudsko društvo, više nego u prošlim vremenima, u jako teškom stanju koje se sve više pogoršava i kvari ga iznutra te vuče u propast? Vi primjećujete, Časna braćo, koji je tome uzrok: otpad od Boga... U našim danima uistinu *se bune narodi, puci ludosti snuju* (Ps 2,1), te je zajednički usklik neprijatelja Božjih: Odstupi od nas! Sukladno tome vidimo da se u ljudima gasi svako poštovanje prema vječnom Bogu, ne obazirući se na Njegovu volju u privatnom i javnom životu; nego se, naprotiv, na svaki način i svekolikim naporima nastoji dokinuti sjećanje na Boga i potpuno poništiti spoznaju i poznavanje Boga.

Tko sve ovo promatra, ima dobar razlog pribojavati se da je sadašnja izopačenost razuma kao neki predokus i možda početak zala koja su rezervirana za posljednja vremena, i da je već na svijetu *Sin propasti* o kome govori Apostol. Tolika je uistinu odvažnost i bijes kojim se posvuda progona vjera, bori protiv istina vjere, i trudi se uništiti svaki odnos čovjeka s Bogom.

Upravo u tome, kako kaže apostol Pavao, sastoji se posebnost Antikrista, čovjeka beskrajne drskosti, koji će se staviti na mjesto Boga, uzdižući se iznad svega i nazivajući se bogom; na način da, ne mogavši u sebi potpuno ugušiti svaku misao na Boga, oskvrnut će Njegovu uzvišenost i učiniti od svemira kao neki hram samome sebi kako bi mu se klanjali. «*Protivnik, onaj koji uzdiže sebe protiv svega što se zove Bog ili svetinja, dotle da i u Božji hram zasjedne gradeći se Bogom...*» (2 Sol 2, 4). (enciklika *E supremi apostolatus cathedra*)

1. 3. Otpad od vjere i Boga će završiti s Antikristom

Otpad na koji ukazuju pape je otpad o kome govori apostol Pavao, veliki otpad naroda i pojedinaca koji se izričito i otvoreno udaljuju od Crkve i Isusa Krista. Činioci tog otpada su Knez ovoga svijeta, Sotona i njegova vlast kao i perverzne tajne udruge koje imaju za cilj borbu protiv Crkve i Krista. Cilj je uništenje kršćanskih institucija te utemeljenje naroda i

država na prirodnom poganstvu. Sredstva kojim se koriste je razum bez prirodnog zakona uzdignut kao vrhunsko mjerilo, dokinuće svakog kršćanskog učenja, gašenje redovničkih zajednica, pokoravanje vjernih svećenika i potpuno odvajanje društva od Crkve. Papa Pio X, koji je ukazao na otpad, piše i kako će sve to završiti ako se u tome ustraje i sve više raste, doći će Antikrist.

Antikrist, eto kako će završiti otpad od vjere kada dosegne razmjere i izopačenost stupnja koji je odredilo Božansko strpljenje. Da li riječi pape Pija X znače da je Antikrist već na svijetu? Ne može se to sa sigurnošću tvrditi. One se moraju interpretirati u duhu nauka sv. Ivana apostola:

„Djeco, posljednji je čas! I, kako ste čuli, dolazi Antikrist. I sad su se već mnogi antikristi pojavili. (1 Iv, 2,18) ... A nijedan duh koji ne ispovijeda takva Isusa, nije od Boga: on je Antikristov, a za nj ste čuli da dolazi i sad je već na svijetu. (1 Iv 4, 3)... Jer iziđoše na svijet mnogi zavodnici koji ne ispovijedaju Isusa Krista koji dolazi u tijelu. Oni su zavodnici i antikristi. (2 Iv,7).“

Kao što je u prošlosti naš Gospodin Isus Krist imao prethodnika koji su bili njegov pralik i proročke slike, kao na primjer Abel, Izak, Josip, David, Jona itd...; na sličan način, po Božjem dopuštenju, Antikrist ima svoje, kao na primjer Antioh Epifan, Neron, Dioklecijan...

Ovim imenima prethodnika u prošlosti mogla bi se nadodati nova imena iz našeg vremena. A što je uistinu bolno i teško je to da se samo današnje društvo, nevjerno i protivno, preobražava, kako to primjećuje papa Pio X, u istinskog Antikrista. U prošlosti su samo neki perverzni ljudi i žalosne sekte predstavljale Antikrista, dok je u naše vrijeme to općenito buntovno čovječanstvo koje stoji pored starih antikrista i pripravlja put stvarnom Antikristu u punom smislu te riječi. Na kraju vremena podići će se netko i biti ljuti protivnik našega Gospodina Isusa Krista, njegov rival prema značenju riječi Antikrist, protivnik Kristov. Tko će, dakle, biti taj misteriozni bezbožnik kojega su neki bezbožni i perverzni ljudi bili samo blijeđe slike?

2. TRI OPISA ANTIKRISTA PROROČKI OPISANA U BIBLIJI

Sveto pismo nedvojbeno govori o dolasku mnogih antikrista, onih koji su na određeni način prethodnici Antikrista na Kraju vremena: *„Jer iziđoše na svijet mnogi zavodnici koji ne ispovijedaju Isusa Krista koji dolazi u tijelu. To je zavodnik i Antikrist“ (2 Iv 7); „Djeco, posljednji je čas! I, kako ste čuli, dolazi Antikrist. I sad su se već mnogi antikristi pojavili... Tko je lažac ako ne onaj koji tvrdi da Isus nije Krist? Antikrist je onaj tko niječe Oca i Sina“ (1 Iv 2, 18 i 22).*

2.1. Opis Antikrista u knjizi proroka Danijela: mali rastući rog

U Bibliji nalazimo tri opisa Antikrista. Prvi se nalazi u knjizi proroka Danijela, a izražen je slikom malog rastućeg roga.

„Zatim, u noćnim viđenjima, pogledah, kad eno: četvrta neman, strahovita, užasna, izvanredno snažna: imaše velike gvozdene zube; ona žderaše, mrvljaše, a što preostade, gazila je nogama. Razlikovala se od prijašnjih nemani i imaše deset rogova. Promatrah joj rogove, i gle: među njima poraste jedan mali rog; i pred tim se rogom iščupaše tri prijašnja roga. I gle, na tome rogu oči kao oči čovječe i usta koja govorahu velike hule. Pradavni sudi nemanima. Gledao sam: Prijestolja bjehu postavljena i Pradavni sjede. Odijelo mu bijelo poput snijega; vlasi na glavi kao čista vuna. Njegovo prijestolje kao plamenovi ognjeni i točkovi kao žarki oganj. Rijeka ognjena tekla, izvimala ispred njega. Tisuću tisuća služahu njemu, milijarde stajahu pred njim. Sud sjede, knjige se otvoriše. Ja gledah tada, uz buku velikih hula što ih govoraše rog, i dok gledah, neman bi ubijena, njezino tijelo raskomadano i

predano ognju. Ostalim nemanima vlast bi oduzeta, ali im duljina života bi na jedno vrijeme i rok. Vlast svijeta bi predana Sinu Čovječjemu. Gledah u noćnim viđenjima i gle, na oblacima nebeskim dolazi kao Sin Čovječji. On se približi Pradavnome i dovedu ga k njemu. Njemu bi predana vlast, čast i kraljevstvo, da mu služe svi narodi, plemena i jezici. Vlast njegova vlast je vječna i nikada ne će proći, kraljevstvo njegovo ne će propasti. Tako Anđeo tumači viđenje. Meni, Danijelu, smete se zbog toga sav duh, viđenja mi se vrzoše glavom, svega me prestraviše. Pristupih jednome od onih koji stajahu ondje i zamolih ga da mi rekne istinu o svemu tome. On mi odgovori i kaza mi značenje: "One četiri goleme nemani jesu četiri kralja koji će se dići na zemlji. Ali će od njih kraljevstvo preuzeti Sveci Svevišnjega i oni će ga posjedovati za vijekove vjekova." Zaželjeh tada saznati istinu o četvrtoj nemani, onoj koja se razlikovaše od svih drugih, a bila je izvanredno strašna, imala gvozdene zube i mjedene pandže i koja je žderala i mrvila i nogama gazila što preostajahu; i o deset rogova što bijahu na njezinoj glavi, i o drugom rogu koji poraste dok tri prva otpadoše - o rogu koji imaše oči i usta što govorahu velike hule i koji bijaše veći nego drugi rogovi. I gledao sam kako ovaj rog ratuje protiv Svetaca te ih nadvladava, dok ne dođe Pradavni, koji dosudi pravdu Svecima Svevišnjega, i dok ne dođe vrijeme kad Sveci zaposjedoše kraljevstvo. A deset rogova: Od ovoga kraljevstva nastat će deset kraljeva, a iza njih će se podići jedan drugi različit od onih prvih - i oborit će tri kralja. On će huliti na Svevišnjega, zatirati Svece Svevišnjega; pomišljat će da promijeni blagdan i Zakon, i Sveci će biti predani u njegove ruke na jedno vrijeme i dva vremena i polovinu vremena. Tada će sjesti Sud, vlast mu oduzeti, razoriti, sasvim uništiti. A kraljevstvo, vlast i veličanstvo pod svim nebesima dat će se puku Svetaca Svevišnjega. Kraljevstvo njegovo kraljevstvo je vječno, i sve vlasti služit će mu i pokoravati se njemu." (Dn 7,7 – 27)

Ova strahovita neman, tako užasna da je Danijel jedva našao riječi da je opiše, u viđenju predstavlja Rimsko carstvo. U knjizi proroka Danijela 7,1-7 zvijer slijedi nakon lava (koji predstavlja kaldejsko carstvo), nakon medvjeda (koji predstavlja medijsko – perzijsko carstvo), nakon leoparda (koji predstavlja carstvo Aleksandra Makedonskog). Deset rogova predstavljaju moćne kraljeve ili kraljevstva koji će se podići nakon raspada Rimskog carstva. Od ovih različitih kraljevstava jednoga dana će se podići mali rastući rog ili Antikrist.

Naime, sveti oci iz prvih vremena, posebno sv. Irenej, Teodoret, sv. Jeronim, Latanzio, srednjovjekovni tumači Svetog pisma kao Maldonati, Kornelije a Lapide, Calmet, te mnogi suvremeni egzegeti su u ovom malom rogu s pravom vidjeli sliku Antikrista.

2.2. Opis Antikrista u knjizi Otkrivenja: Zvijer

Drugi opis Antikrista je iz knjige Otkrivenja: „I vidjeh: iz mora Zvijer izlazi sa deset rogova i sedam glava; na rogovima joj deset kruna, na glavama bogohulna imena. Ta Zvijer što je vidjeh bijaše nalik na leoparda, noge joj kao medvjede, usta kao usta lavlja. Zmaj joj dade svoju silu i prijestolje i vlast veliku. Jedna joj glava bijaše kao na smrt zaklana, ali joj se smrtna rana zaliječila. Sva se zemlja, začuđena, zanjela za Zvijeri i svi se pokloniše Zmaju koji dade takvu vlast Zvijeri. Pokloniše se Zvijeri govoreći: "Tko je kao Zvijer! Tko bi smio ratovati s njom?" I dana su joj usta da govori drskosti i hule i dana joj je vlast da to čini četrdeset i dva mjeseca. I ona otvori usta da huli Boga, da huli ime njegovo, njegov Šator i nebesnike. I dano joj je da se zarati sa svecima i da ih pobijedi. Dana joj je vlast nad svakim plemenom i pukom i jezikom i narodom: da joj se poklone svi pozemljari, oni kojima ime nije zapisano u knjizi života zaklanog Jaganjca, od postanka svijeta“ (Otk 13,1-8).

Drugi opis Antikrista je izražen slikom Zvijeri. Bez sumnje da ova Zvijer, obdarena svom snagom Sotone kojoj se ljudi klanjaju, predstavlja Antikrista. To je opće prihvaćeno mišljenje

kršćanskih tumača od prvih vremena do danas. Korištenje lika zvijeri ukazuje da će u Antikristu prevladavati ne ljudski, nego zvjerski osjećaji, a podsjećanje na leoparda, medvjeda i lava u opisu znači da će u sebi objediniti lukavstvo, krvoločnost i snagu.

Egzegeti u opisu Zvijeri prepoznaju simbol zlih poganskih kraljevstava koja su slijedila jedno drugo, sva ona svršavaju i sažimlju se u Antikristu. Proroci često pod jednim likom razumijevaju više stvari koje će se dogoditi u različitim vremenima kada su te stvari međusobno povezane što se može vidjeti iz drugog opisa Zvijeri koji nam donosi sv. Ivan:

„Tu se hoće mudre pameti! Sedam glava sedam je brjegova na kojima žena sjedi. A i sedam kraljeva: pet ih već pade, jedan jest, a jedan još ne dođe: kada dođe, ostati mu je zamalo“ (Otk 17,9-10). Sva zloba i sva moć različitih kraljevstava se uosobljuje i sažimlje u samo jednoj osobi, Antikristu.

2.3. Opis Antikrista u poslanici Solunjanima: Čovjek grijeha

Treći opis Antikrista je iz poslanice Solunjanima: Čovjek grijeha: *„Neka vas nitko ne zavede ni na koji način. Jer ako prije ne dođe onaj otpad i ne otkrije se Čovjek bezakonja, Sin propasti, Protivnik, onaj koji uzdiže sebe protiv svega što se zove Bog ili svetinja, dotle da i u Božji hram zasjedne gradeći se Bogom... Ne sjećate li se, to sam vam govorio dok sam još bio među vama? I sada znate što ga zadržava da bi se pojavio tek u svoje vrijeme. Doista, otajstvo bezakonja već je na djelu, samo ima tko da ga sada zadržava dok ne bude uklonjen. Tada će se otkriti Bezakonik. Njega će Gospodin Isus pogubiti dahom usta i uništiti pojavkom Dolaska svoga - njega koji djelovanjem Sotoninim dolazi sa svom silom, lažnim znamenjima i čudesima i sa svim nepravednim zavaravanjem onih koji propadaju poradi toga što ne prihvatiše ljubavi prema istini da bi se spasili. I zato im Bog šalje djelovanje zavodničko da povjeruju laži“* (2 Sol 2, 3-11).

Ovaj puta govori se izričito o čovjeku, protivniku Krista i Crkve, Čovjeku grijeha, Sinu propasti. Sv. Augustin tvrdi: *„Bez sumnje sv. Pavao ovdje govori o Antikristu“* (De Civ. XX,19).

Iz ovih triju proročkih opisa uspoređenih među njima, mogu se izvesti zaključci o osobi, kraljevstvu, progonstvu i svršetku Antikrista. Ove zaključke o Antikristu mi smo u sljedećim poglavljima podijelili na sigurne, vjerojatne, nesigurne i zamišljene stvari.

3. SIGURNE TVRDNJE O OSOBI, KRALJEVSTVU, PROGONIMA I SVRŠETKU ANTIKRISTA

3.1. Prva sigurnost: Antikrist će biti kušnja za vjernike, a kazna za nevjernike i otpadnike

Kušnja: *„I gledao sam kako ovaj rog ratuje protiv Svetaca te ih nadvladava“* (Dn 7,21)... *I dano joj je (Zvijeri) da se zarati sa svecima i da ih pobijedi* (Otk 13,7).

Kazna: *„Tada će se otkriti Bezakonik... dolazi sa svom silom, lažnim znamenjima i čudesima i sa svim nepravednim zavaravanjem onih koji propadaju poradi toga što ne prihvatiše ljubavi prema istini da bi se spasili. I zato im Bog šalje djelovanje zavodničko da povjeruju laži“* (2 Sol 2, 9-11).

Bog ne dopušta kamen spoticanja na putu zlih sve dok nisu zaslužili kaznu: u tom času oni dođu do vrhunca svojih zlodjela. Po Božjem dopuštenju doći će, dakle, Antikrist kako bi s jedne strane kušao vjeru izabranika, a s druge kaznio veliki broj otpadnika. Sotona će dobiti za neko vrijeme, kao što se dogodilo kod Joba, slobodu djelovanja, vlast nad ljudskim rodnom. Tada će se podići onaj kojega sv. Irenej naziva sažetkom svake zloće (Ad. Haser. I,V,19), i

doći će do onog progona o kome je Isus kazao: „*jer tada će biti velika tjeskoba kakve ne bijaše od početka svijeta sve do sada, a ne će je ni biti.*“ (Mt 24,21).

3.2. Druga sigurnost: Antikrist će biti jedan čovjek, pojedinac

„*Jer ako prije ne dođe onaj otpad i ne otkrije se Čovjek bezakonja*“ (2 Sol 2,3). Antikrist nije, dakle, zamišljeni lik, ili neki mit, kao što je Renan to pokušavao ustvrditi. Njega, dakle, ne treba pobrkati s nekom sektom, zajedničkim likom bezakonika, središtem ateizma, periodom progona kao što su to neki smatrali. Antikrist će biti osoba, pojedinac koji će se podići u vrijeme bezboštva i izopačenosti sekta, pa ipak ostajući usko povezan sa tom Udrugom i središtem ateizma, Antikrist nije zamišljeni lik, nego jedan čovjek, pojedinac: „*Oči kao oči čovječje i usta koja govorahtu velike hule*“ (Dn 7,8). Učeni Suarez je tvrdio: „*Tvrđnju da će budući Antikrist biti uistinu čovjek, smatramo istinom vjere*“ (*De Antich. I,4, t. 19*).

3.3. Treća sigurnost: Antikrist ne će biti utjelovljena Sotona, niti davao pod likom čovjeka, nego član ljudske obitelji, čovjek i ništa drugo do li čovjek grijeha

Bez sumnje, Antikrist će biti nadahnut od Sotone i bit će njegov instrument, Sotona će biti njegov savjetnik, kao onaj nevidljivi koji će ga nadahnjivati, dat će mu se kao oslonac. Ali Antikrist će biti pravi čovjek, pojedinac (*usp. Suarez, De Antich. I,5*).

3.4. Četvrta sigurnost: Antikrist će biti zavodnik zbog svojih osobina

„*I gle, na tome rogu oči kao oči čovječje i usta koja govorahtu velike hule*“ (Dn 7,8)... „*I dana su joj usta da govori drskosti i hule*“ (Otk 13,5)... „*Njega koji djelovanjem Sotoninim dolazi sa svom silom, lažnim znamenjima i čudesima i sa svim nepravednim zavaravanjem*“ (2 Sol 9).

Kriva je pučka zamisao o liku Antikrista kao odbojne pojave, kao sažetku svih tjelesnih nedostataka. Tekstovi koje smo citirali podrazumijevaju da će osoba Antikrista biti privlačno zavodljiva. Knjiga proroka Danijela i Otkrivenje zavodničke ljepote opisuju kao najštetnije: ljepote glasa i uzvišenog lijepog govora. «*Rabreban*» - riječ koju koristi Danijel - egzegeti obično prevode sa: velike riječi, čudesne, ohole, buntovne, ali se mogu prevesti i kao laskave, uzvišene, elokventne. Budući da će Sotona, pali anđeo, izabrati Antikrista kao vidljivog vođu u zadnjem boju protiv Crkve i Krista, dati će mu te karakteristike. Pod tim okultnim utjecajem, uzvišenost i elokventnost u ustima Antikrista bit će tako privlačni, da će sami izabranici, kada bi to bilo moguće, biti prevareni. „*I iznijeti znamenja velika i čudesa da, bude li moguće, zavedu i izabrane*“ (Mt 24,24).

Poslanica Solunjanima kaže još više. Kod Antikrista će biti još veća moć zavođenja od one lijepog govora. Zavođenje će biti lijepom pojavom i likom, zavođenje darovitošću i oštroumnosću, zavođenje lažnom krepošću, zavođenje ugledom i lažnim čudesima, a sve sjedinjeno sa zavođenjem glasom i elokventnošću. I zbog toga će zavedena Zemlja u čuđenju i divljenju vikati: „*Tko je kao Zvijer!*“ (Otk 13,6).

3.5. Peta sigurnost: Načela Antikrista izgledat će ponizna i u početku nezapažena

„*Promatrahtu joj rogove, i gle: među njima poraste jedan mali rog*“ (Dn 7,8). Izraz mali znači malu moć na počecima, koja će na počecima izgledati zanemarivom. Suarez tvrdi da Antikrist sigurno ne će imati nikakvu vlast i kraljevstvo naslijeđeno, da će biti neznatnog porijekla, ali da će lažju i zavođenjem zauzeti vlast. (*De Antich. V.2.*)

3.6. Šesta sigurnost: Antikrist će širiti vlast i osvajati

„Među njima poraste jedan mali rog; i pred tim se rogom iščupaše tri prijašnja roga“ (Dn 7, 8). „Rogu koji poraste dok tri prva otpadoše“ (Dn 7, 20).

Antikrist će širiti svoju vlast te će postati vladar i osvajač. Tri od deset rogova, to jest tri od deset velikih sila koje će se podići poslije Rimskog carstva, pasti će pred njegovom moći.

3.7. Sedma sigurnost: Antikristova vlast bit će sveopća

„Dana joj je vlast nad svakim plemenom i pukom i jezikom i narodom.“ (Otk 13,7). Ova tvrdnja ne ostavlja prostora sumnji. Antikristva vlast će biti sveopća, on sam ili posredstvom svojih podložnika postat će vladar svijeta. Tada će se ostvariti općenitost antikršćanstva nasuprot općenitosti Crkve. Kao što je Isus svojom krvlju otkupio cijeli svijet, Antikrist će suprotno tome, po Božjem pripušenju, za neko vrijeme raširiti svoj željezni i bezbožni jaram nad svakim pukom i narodom. Moderna otkrića, koja skraćuju vrijeme i čine da nestanu razdaljine, pokazuju da „Čovjeku grijeha“ ne će nedostajati sredstava da postigne tu vlast.

Lakoći komunikacije će pridružiti silu sa svime što je proturazumno i protukršćansko. Udružiti će buntovne, revolucionarne snage i povući mase da uvijek slijede sve njegove upute. S potporom koju će naći u protukršćanskim društvima, ovaj neprijatelj Isusa Krista moći će u kratko vrijeme zadobiti ogromno kraljevstvo. Tada će se u svoj punini ostvariti ona tvrdnja iz poslanice Solunjanima o *otajstvu bezakonja*. Ovaj bezbožnik će pokazati svoje pravo lice, njegova moć će se pokazati posvuda.

3.8. Osmo sigurnost: Antikrist će voditi veliku bitku protiv Boga i Crkve

„On će huliti na Svevišnjega, zatirati Svece Svevišnjega; pomišljat će da promijeni blagdane i Zakon“ (Dn 7, 27)... „I Zvijer otvori usta da huli Boga, da huli ime njegovo, njegov Šator i nebesnike. I dano joj je da se zarati sa svecima i da ih pobijedi“ (Otk 13, 6-7).

Kršćanska tradicija se pitala na koji način će se ostvariti, prema pismima, Antikristovo progonstvo. Sv. Augustin odgovara: „Prvi progoni kršćana pod rimskim carevima su bili nasilni i imali su za cilj prisiliti kršćane da žrtvuju idolima. To se zapovijedalo, mučilo ih se i na njih obrušavalo. Drugo progonstvo kršćana, ono današnje je licemjerno, zavodničko i podmuklo; krivovjerci i nevjerodostojna braća kršćani su činioci tog progonstva. Kasnije kroz povijest dogodit će se još jedno progonstvo kršćana, još zlokobnije od prethodnih jer će u sebi objediniti zavodljivost i nasilje, to će biti progonstvo Antikrista“. (*Enarr. in Ps IX. 27*).

Antikristova mržnja će se okrenuti protiv Boga samoga. Bit će zabrana iskazivanja i najmanjeg štovanja Boga, izgovaranja njegova svetog imena, zabrana komuniciranja s Crkvom Njegovim boravištem na zemlji, zabrana častiti svece nebeske. I nasuprot tome bit će sloboda psovki i huljenja na Boga, Crkve, svetaca... Ali među svim ovim bogohuljenjima one izrečene od Antikrista izazvat će neopisivo oduševljenje. S jednog kraja zemlje na drugi ponavljat će se: „*Tko je kao Zvijer!*“ (Otk 13,6).

Takav će biti pobjednički usklik bezboštva i orgija koji će odzvanjati svijetom. Divlji krik koji će biti najveće bogohuljenje za koje će ljudi biti odgovorni, jer će pretpostavljati da je sve što postoji i što dolazi od Boga manje od Zvijeri, glasnice Sotone.

A kao uvod u bogohuljenja Antikrista možemo uzeti misli koje suvremeno društvo prihvaća i podnosi: „Prva dužnost inteligentnog čovjeka – usudio se ustvrditi Proudhon – je brisati neprestano samu ideju Boga iz svoga duha i svoje savjesti; jer Bog, ako postoji, je protivan ljudskoj naravi... Bog je glupost, slabost, dvoličnost, laž, tiranija i bijeda, Bog je zlo.“ (*Sist. des contradic. VIII, 1, str. 382*).

Skupa sa ovim napadajima na Boga Antikrist će pokrenuti tlačenje Crkve, progonstvo svih koji će htjeti ostati vjerni Isusu Kristu. Protiv njih će uvesti svakovrsne nepravedne propise. Evo nekih mogućih:

Zabrana svakog kršćanskog naučavanja. Ne više indiferentnost, nego zabrana naviještanja istina kršćanske vjere, zatvaranje kršćanskih škola, crkava... Druga nepravedna naredba bi mogla biti uništavanje svetih knjiga. Nešto slično se dogodilo u prošlosti tijekom progona Antioha Epifana koji prema sv. Jeronimu predstavlja pralik Antikrista (*usp. Com. in Dan. VIII,14*).

Treća odluka bi mogla biti naredba o sveopćem naučavanju krivog nauka na svim razinama. Pod utjecajem ovih i drugih zlih odredaba dogodit će se ispunjenje biblijske riječi: „*Vojska se digla na žrtvu svagdašnju zbog opaćine, na zemlju oborila istinu i uspje u svemu što činjaše*“ (Dn 8,12). U dugoj seriji ljudskih pokušaja, od početaka je bilo rušenja istine, ali nikada njenog obaranja na zemlju. Da li će se to dogoditi u vrijeme Antikrista? Prorok Danijel koristi ovaj način govora kako bi opisao sav bijes progona u vrijeme Antioha Epifana, i sav bijes koji će se dogoditi u vrijeme Antikrista.

Među tekstovima koji govore o borbi Antikrista protiv Boga i Crkve postoji jedan koji ne treba preskočiti bez objašnjenja: „*Pomišljat će da promijeni blagdane i Zakon*“ (Dn 7, 27). Već je bilo neuspjelih pokušaja da dan odmora ne bude sedmog dana, nego svakog desetog. Što bi značile ove riječi? Da će Antikrist umišljati da ima nadljudsku moć, jer samo Bogu, vrhovnom zakonodavcu, pripada ovlast davanja prirodnih moralnih zakona i vremena. Čovjek grijeha će pokušati promijeniti sve svete institucije, temelje vjere i društva. Nije li bilo već sličnih pokušaja u prošlosti? Jakobinska tiranija u Francuskoj 1792.g. je zabranila katolički kult, uvela novi kalendar u kome su se spomen dani svetaca zamijenili imenima biljaka i životinja.

3.9. Deveta sigurnost: Antikrist će sebe predstavljati kao Boga i htjet će da mu se klanjaju kao Bogu

„*Sin propasti, Protivnik, onaj koji uzdiže sebe protiv svega što se zove Bog ili svetinja, dotle da i u Božji hram zasjedne gradeći se Bogom*“ (2 Sol 2,4)... „*Pokloniše se Zvijeri*“ (Otk 13,4).

Ove riječi nam objavljuju da će Čovjek grijeha htjeti da se njemu i samo njemu klanjaju kao Bogu. Kao što je najljepši od anđela, Lucifer – Svjetlonoša, svrnuo pogled s lica Gospodnjega i usmjerio ih na sebe te ostao zaveden, opijen svojom ljepotom, otpao i postao Sotona i tražio da se i njemu pored Boga klanjaju: „*U svom si srcu govorio: Uspet ću se na nebesa, povrh zvijezda Božjih prijestolje ću sebi dići... Uzaći ću u visine oblačne, bit ću jednak Svevišnjemu. A sruši se u Podzemlje, u dubine provalije*“ (Iz 14, 13-15).

Antikrist će biti svetogrdniji od samoga Lucifera. Nadahnut njime ne samo da će se smatrati jednakim Bogu i željeti zasjesti s Njime u visinama, nego će umišljati da preuzme Njegovo mjesto te da se samo njemu kao Bogu klanjaju. Uvjeravat će ljude da je samo on, iako čovjek, pravi Bog i da izvan njega ne postoji drugi Bog. Suprotno tvrdnji koju je Bog za sebe pridržao zauvijek: „*Ja sam Gospodin Bog tvoj, nemaj drugih bogova uz mene*“ (Iz 45,5), Antikrist će za sebe to prisvojiti i sebi pripisati.

Posljedica te nevjerojatne umišljenosti i pretenzija bit će to da će Čovjek grijeha voditi rat ne samo protiv pravoga Boga i vjere, nego i protiv svih drugih štovanja Boga koji postoje. U progona Antioha Epifana nam je dana kao neka prasluka i pralik Antikrista. Naime, Antioh se nije zadovoljio time da na svoj novac stavi natpis da je on Bog, nego je zapovjedio svima koji su mu podložni da prakticiraju njegovu vjeru:

„*I svi se narodi pokoriše kraljevoj naredbi. I mnogi Izraelci prihvatiše njegovo bogoštovlje i počеше žrtvovati idolima i ne svetkovati subotu*“ (1Mak 1,42-43). Nitko se od pobornika

drugih načina štovanja Boga nije odupro toj naredbi, osim dijela pravovjernih židova koji su zbog toga bili proganjani i mučeni, što je potrajalo tri i pol godine.

Ma kako izgledale monstruozne ove zapovijedi, one će biti nadmašene od Antikrista jer će ljudi biti primorani klanjati se samo njemu. Knjiga Otkrivenja dodaje još jedan detalj. Skupa sa klanjanjem Zvijeri, bit će klanjanje i Zmaju, Sotoni: „*Sva se Zemlja, začuđena, zaniжела za Zvijeri i svi se pokloniše Zmaju koji dade takvu vlast Zvijeri. Pokloniše se i Zvijeri*“ (Otk 13, 3-4). Zar se klanjanje Sotoni već ne događa i otvoreno propagira danas u različitim sektama?

3.10. Deseta sigurnost: Po đavolskim čudima Antikrist će umišljati da može dokazati da je on Bog

„*Dolazak Bezbožnika bit će, dakako uz suradnju Sotone, popraćen svakovrsnim silnim djelima, varavim čudesnim znakovima i svakovrsnim pokvarenim zavođenjem*“ (2 Sol 2,9).

Velikim čudesima Isus Krist je dokazivao svoje Božje Sinovstvo i mesijansko poslanje: „*Ali ja imam svjedočanstvo veće od Ivanova: djela koja mi je dao izvršiti Otac, upravo ta djela koja činim svjedoče za mene - da me poslao Otac*“ (Iv 5, 36).

Antikrist će slično pretendirati da može dokazati svoje lažno i umišljeno božanstvo vanjskim čudesima. Uz pomoć Sotone i njegovom moći će ih činiti. A da li će ta čudesa biti istinita, da li će se uistinu dogoditi? Ovdje imamo dva različita mišljenja. Neki smatraju da će se čudesa koja će činiti Antikrist stvarno dogoditi s ciljem zavođenja i povući će ljude da vjeruju u laž, to jest da je Antikrist Bog (*usp. Suarez, De Antich. IV,10*), dok drugi smatraju da će čudesa biti lažna, to jest da se ne će dogoditi, nego će biti prevara i iluzija u sjetilima njegovih sljedbenika (*usp. Sv. Bernard, A Piconio 2 Thess, II,9*).

Bilo koje mišljenje slijedili, treba reći da će čudesna djela učinjena od Čovjeka grijeha biti znatna jer poslanica Solunjanima to na tri različita načina naglašava: „*popraćen svakovrsnim silnim djelima, varavim čudesnim znakovima i svakovrsnim pokvarenim zavođenjem*“.

3.11. Jedanaesta sigurnost: Antikrist će biti uništen, njegova vlast i progonstvo bit će prolazni

„*Tada će sjesti Sud, vlast mu oduzeti, razoriti, sasvim uništiti*“ (Dn 7,26)... „*Zvijer bi uhvaćena, a s njom i Lažni prorok koji je u njejoj nazočnosti činio znamenja i njima zavodio one što su primili žig Zvijeri i klanjali se njezinu kipu*“ (Otk 19, 20)... „*Tada će se otkriti Bezakonik. Njega će Gospodin Isus pogubiti dahom usta i uništiti pojavkom Dolaska svoga*“ (2 Sol 2, 8).

Poslije toliko kušnji i progona, kada Antikrist bude izgledao na vrhuncu svoje moći, bit će zauvijek zbačen. Uistinu ne će trebati veliki čin božanske moći kako bi Čovjek bezakonja bio razoren. Dah Isusovih usta i prvi sjaj Njegova ponovnog dolaska bit će dostatni za konačni kraj Sina propasti koji je izgledao nepobjediv.

4. VJEROJATNE TVRDNJE O OSOBI, KRALJEVSTVU, PROGONIMA I SVRŠETKU ANTIKRISTA

4.1. Prva vjerojatnost: Židovi će prihvatiti Antikrista kao Mesiju

Na temelju Isusovih riječi upućenih židovima: „*Ja sam došao u ime Oca svoga i vi me ne primete. Dođe li tko drugi u svoje ime, njega ćete primiti*“ (Iv 5, 34), oblikovalo se mišljenje da će vjerojatno oni Antikrista prihvatiti kao Mesiju. To mišljenje su podupirali mnogi autori. Dosta je citirati sv. Ireneja, sv. Hilarija, Sv. Grgura Nazijanskog, sv. Efema, sv. Ambrozija, sv. Anselma i druge.

Dosta je citirati samo neke od autora:

Sv. Jeronim: „*Gospodin govoreći židovima: „Ja sam došao u ime Oca svoga i vi me ne primete. Dođe li tko drugi u svoje ime, njega ćete primiti*“, govori o Antikristu. Nakon što nisu prepoznali istinu i odbacili Njega, povjerovat će laži i prihvatit će Antikrista“ (*Epis. 151 ad Algas II, ques.II*).

Sv. Ivan Damašćanski: „*Židovi su, dakle, odbacili Isusa Krista Sina Božjega, a naprotiv prihvatit će lažljivca koji će oholo sebi pripisivati božanstvo*“ (*De fide orth. IV, 27*).

Ova tvrdnja da će židovi, ali ne samo oni nego i sav preostali zavedeni svijet, prihvatiti Antikrista kao iščekivanog Mesiju je vjerojatna tvrdnja o Antikristu, a ne sigurna. Zašto? Sv. Toma Akvinski, oslanjajući se na sv. Ivana, primjećuje da su se poslije Krista već pojavili mnogi lažni Kristi i bili prihvaćeni. „*Jer iziđoše na svijet mnogi zavodnici koji ne ispovijedaju Isusa Krista koji dolazi u tijelu. To je zavodnik i Antikrist*“ (2 Iv 7); „*Djeco, posljednji je čas! I, kako ste čuli, dolazi Antikrist. I sad su se već mnogi antikristi pojavili... Tko je lažac ako ne onaj koji tvrdi da Isus nije Krist? Antikrist je onaj tko niječe Oca i Sina*“ (1 Iv 2, 18 i 22).

Tako sv. Toma Akvinski smatra da se Isusove riječi: „*Ja sam došao u ime Oca svoga i vi me ne primete. Dođe li tko drugi u svoje ime, njega ćete primiti*“ same po sebi ne odnose na Antikrista, nego na sve lažne Mesije i Kriste, pa ipak dodaje da se tekst vjerojatno može primijeniti i na samog Antikrista (*Opusc. de Antich. I, 3*).

4.2. Druga vjerojatnost: Antikristovo progonstvo trajati će tri i pol godine

„*On će huliti na Svevišnjega, zatirati Svece Svevišnjega; pomišljat će da promijeni blagdane i Zakon, i Sveci će biti predani u njegove ruke na jedno vrijeme i dva vremena i polovinu vremena*“ (Dn 7, 25)... „*I dana su joj usta da govori drskosti i hule i dana joj je vlast da to čini četrdeset i dva mjeseca*“ (Otk 13,5).

Već smo kazali da će Antikristovo progonstvo vremenski biti ograničeno, i to je sigurna tvrdnja. A sada se postavlja pitanje da li je moguće ustvrditi točnu dužinu njegovog trajanja? Na to pitanje je moguće dati samo vjerojatan odgovor. Gore citirani tekst proroka Danijela je tajnovit i ne precizira kako treba razumjeti vrijeme o kome govori. Što bi značilo jedno vrijeme, dva vremena i pola vremena, koliko je trajanje jednog vremena, koji period označava, dan, mjesec, godinu, stoljeće...

Mnogi egzegeti od onih iz prošlih vremena (sv. Efrem, sv. Jeronim, Teodorot i drugi), pa do onih današnjih pretpostavljaju da dužina trajanja jednog vremena kod proroka Danijela odgovara jednoj godini, te bi Antikristovo progonstvo trajalo 3 i pol godine, što odgovara vremenu od 42 mjeseca koliko traje vlast Zvijeri spomenuta u knjizi Otkrivenja.

A o vremenskom periodu koji spominje Danijel dobro je primijetio Fillon: „*Treba primijetiti da Danijel ne kaže jednostavno tri i pol vremena, nego jedno vrijeme, dva vremena i pola vremena... On na taj način razdjeljuje Antikristovu eru na tri sastavna dijela: prvi relativno kratak u kome će Božji protivnik uvesti svoju vlast; drugi duži kroz koji će on obavljati svoju*

nesretnu vlast i treći koji izgleda kao da će se još produžiti, a naprotiv bit će najkraći, jer će njegova moć iznenada biti poništena od Gospodina Isusa“ (*Bib.com. Dn VII, 23*).

5. NESIGURNE I NEODREĐENE TVRDNJE O OSOBI, KRALJEVSTVU, PROGONIMA I SVRŠETKU ANTIKRISTA

Tvrdnje o Antikristu koje slijede nazvali smo nesigurnima i neodređenima jer se oko njih ne slažu ni sveti crkveni oci, a niti su precizirane u Bibliji.

5.1. Prva neodređenost: Nacionalno porijeklo Antikrista

Prema nekim crkvenim ocima Antikrist će proizići iz Danova plemena židovskog naroda. Bossuet ovdje dobro primjećuje da se radi samo o pretpostavci, a ne o istini vjere ili vjerodostojnom nauku.

Zašto su crkveni oci, na primjer sv. Irenej, sv. Ambrozije, sv. Augustin, sv. Grgur veliki i drugi pretpostavljali da bi Antikrist mogao proizići iz Danova plemena? To su tvrdili na temelju Jakovljeva proročanstva u kome umirući patrijarh otkriva budućnost Izraelovih plemena predstavljenih u svojih 12 sinova. Kada je došao do Dana, uskliknuo je:

„Neka Dan zmija bude na putu, guja pokraj staze što će konja za zglob ujesti i njegov konjanik nauznak će pasti“ (Post 49,17).

Ove slike koje bude strah kod otaca su budile zebnju te su tekst pripisivali Antikristu. A i sami crkveni oci u tekstovima koji o tome govore koriste oblik kondicionala i rabe neodređene izraze kao što su možda, moglo bi biti, može se pretpostaviti....

A sami smisao proroštva se sastoji u tome da će Dan lukavstvom nadomještati što mu bude nedostajalo u snazi. A lukavstvo kod istočnih naroda nije uvreda, nego naprotiv znak prestiža. Ova karakteristika Danova plemena koja sjedinjuje snagu i lukavstvo otkriva se kod pohoda protiv Laiša (usp. Suc 18, 28) i u povijesti Samsona koji je orijaš Danova plemena, sa svim zamkama koje je on postavljao Filistejcima. Ali u tekstu Jakovljeva proroštva nema ništa što bi izravno ukazivalo na Antikrista. Zbog toga crkveni oci i jesu koristili neodređene tvrdnje.

5.2. Druga neodređenost: Ime Antikrista

Sv. Ivan apostol je krajnje neodređeno i tajnovito označio ime Antikrista navodeći samo broj ovoga imena: *„I da nitko ne mogne kupovati ili prodavati osim onog koji nosi žig s imenom Zvijeri ili s brojem imena njezina. U ovome je mudrost: u koga je uma, nek odgoneta broj Zvijeri. Broj je to jednog čovjeka, a broj mu je šest stotina šezdeset i šest“* (Otk 13,17-18). Stari narodi, posebno Hebreji, Grci i Latini su se služili redosljedom slova abecede usporedno s brojevima, na primjer alfa je imao vrijednost broja 1, beta broja 2 i tako dalje. Tako da je svako slovo imalo i brojčanu vrijednost. Tako da zbrajajući brojčanu vrijednost slova dobivala se i suma, a sa slovima koja su označavala sumu se moglo složiti i neko ime.

Budući da je broj Zvijeri 666, pokušalo se pretvoriti taj broj u slova koja daju tu sumu ne bi li se otkrilo skriveno ime Antikrista. Pokušavalo se na latinskom, grčkom i hebrejskom. Beskoristan napor! Dobiveni rezultati se međusobno jako razlikuju da bi se moglo pronaći neko jedinstveno ime. Prema ovoj metodi primijenjenoj na grčki jezik ime Aktikrista bi moglo biti jedno od sljedećih: Latin, Titan, Svjetlan... Prema vrijednosti hebrejskih slova ime bi moglo biti: Nero Cezar, Elion... A prema vrijednosti latinskih slova: Dicles August, Caligola....

Tako ime Antikrista ostaje neodređeno, a Vigouroux s pravom primjećuje (*usp. Les. Liv IV*) da nije niti sigurno da pod brojem 666 treba tražiti vlastito ime, nego može biti i služba ili

funkcija osobe. Nalazimo se pred nerješivom enigmom čije značenje sv. Ivan apostol nije nikada objasnio ni najbližim učenicima, jer najstariji autori koji o tome pišu, kao sv. Irenej, bili su upoznali najbliže suradnike sv. Ivana apostola, pa ipak o tome pišu jako neodređeno. Samo kada se Antikrist uistinu pojavi, bit će jasno o čemu se radi. Možda broj 666 označava broj koji će Antikrist nositi u tajnim društvima koji rade protiv Krista.

5.3. Treća neodređenost: Mjesto gdje će stolovati Antikrist

I ovdje imamo dva različita mišljenja. Prvo je iznio sv. Irenej ovim riječima: „Antikrist će u vremenu svoga kraljevanja prenijeti prijestolje svoga kraljevstva u zemaljski Jeruzalem“ (*Ad. her.*, V. 25.). Mnogi crkveni oci su slijedili ovo mišljenje koje se temelji na tekstu iz Otkrivenja gdje se govori o dvojici svjedoka, Iliji i Henohu, protivnicima Antikrista: „*A kada dovrše svoje svjedočanstvo, Zvijer koja izlazi iz Bezdana zaratit će s njima, pobijediti ih i ubiti. I njihova će trupla ležati na trgu grada velikoga koji se duhovno zove Sodoma i Egipat, gdje je i Gospodin njihov raspet*“ (Otk 11, 7-8). Ove riječi jasno označuju Jeruzalem te su se nametnuli zaključci da ako će oni kao protivnici Antikrista biti ubijeni u Jeruzalemu, onda bi i njegovo prijestolje trebalo biti na istom mjestu.

U prilog ovoj tezi imamo još jedan razlog prikladnosti. Naime, kao što je Krist za vrijeme svoga zemaljskog života utemeljio svoje duhovno kraljevstvo u Jeruzalemu gdje je bio ubijen, uskrsnuo, uzišao na Nebo i poslao Duha Svetoga i gdje se rodila Crkva, slično će i Antikrist, nadahnut od Sotone koji uvijek imitira Boga, za svoje pakleno protukristovo kraljevstvo odabrati Jeruzalem.

Prema drugom mišljenju sjedište Antikrista bi mogao biti Rim jer je sjedište Pape, Kristova namjesnika koji predsjedava Crkvom. Kako bi se bolje suprotstavio Kristu, Antikrist bi Rim izabrao za svoje sjedište. Prema mišljenju koje seže u povijest, a prihvaća ga Kornelio a Lapide (*usp. Ep. ad. Thes. II, 7*), Rim, koji će ponovno postati poganski, bio bi sjedište i Antikrista.

5.4. Četvrta neodređenost: Hram u kome će Antikrist tražiti da mu se klanjaju

Apostol Pavao tvrdi: „*Protivnik, onaj koji uzdiže sebe protiv svega što se zove Bog ili svetinja, dotle da i u Božji hram zasjedne gradeći se Bogom*“ (2 Sol 2,4). Postavlja se pitanje u kojemu hramu će se to dogoditi?

Prema prvom mišljenju radi se o hramu u Jeruzalemu koji bi mogao biti u potpunosti ili djelomično obnovljen u vrijeme Antikrista i u kome bi on tražio da mu se iskazuje štovanje kao Bogu. Ovo mišljenje su podržavali sv. Irenej, sv. Ćiril Jeruzalemski, sv. Ivan Damaščanski, Sever Sulpicio i drugi. Oni tvrde da riječ hram treba shvatiti doslovno jer u vremenu kada sv. Pavao piše poslanicu Solunjanima hram u Jeruzalemu se smatrao hramom Božjim kao što to tvrdi i sv. Luka u Djelima apostolskim (*usp. Dj 3 i 5*). Tada, naime, nisu postojali kršćanski hramovi i jedino se jeruzalemski hram nazivao hramom Božjim. Suarez tvrdi da je apostol Pavao vjerojatno mislio na taj hram (*De Anti. V.*).

Drugi autori imaju oprečno mišljenje te tvrde da nije dokazano da sv. Pavao govoreći o Anikristu i hramu misli na jeruzalemski hram. Sv. Jeronim objašnjavajući riječi apostola Pavla *dotle da i u Božji hram zasjedne gradeći se Bogom* tvrdi: „*To jest u jeruzalemski hram kako neki misle, ili u Crkvu kao što to nama izgleda vjerojatnije*“ (*Ad Aglas. q. II*). Sv. Ivan Krizostom kaže: „*Ne u jeruzalemski hram, nego u hram Crkve*“ (*In II ad Thess. II*). A kako će Antikrist zasjesti u Crkvu? Teodoret objašnjava: „*Ono što Apostol naziva hram Božji su crkve u kojima će ovaj bezbožnik zauzeti prvo mjesto, mjesto časti, trudeći se da bude priznat i štovan kao Bog*“ (*In II ad Thess. II*). Ovo mišljenje su podržavali sv. Hilarije, Kaetan, Estio i drugi.

Pred ovim oprečnim mišljenjima sv. Augustin je smatrao da se u biti radi o nesigurnim i neodređenim tvrdnjama: „Koji je to hram Božji u koji će zasjesti Antikrist? Da li će to biti na ruševinama hrama koji je podigao Salomon, ili u Crkvu Božju, ne možemo sa sigurnošću tvrditi ni jedno ni drugo“ (*Civ. Dei, XX. 19*).

6. ZAMIŠLJENE TVRDNJE O OSOBI, KRALJEVSTVU, PROGONIMA I SVRŠETKU ANTIKRISTA

Mnogi crkveni oci i tumači Svetog pisma su pokušavali dublje prodrijeti u tajnu Antikrista pa čak i njegovu intimu. Mi ne odbacujemo unaprijed njihove tvrdnje niti ih smatramo lažnima. Ali budući da ta njihova mišljenja nisu utemeljena na Svetom pismu, niti na otačkoj tradiciji, donosimo ih u poglavlju pod naslovom zamišljene tvrdnje o Antikristu, ne dajući pri tom pojmu «zamišljene» nikakvo negativno značenje, nego da se tu radi o slobodnim mišljenjima premalo utemeljenima.

Nakon što smo utvrdili potrebu poštovanja tih mišljenja možemo se zapitati kako su se mnogi crkveni oci upustili u ta zamišljanja o Antikristu? Odgovor na ovo pitanje proizlazi iz stranica koje su napisali i njihove privrženosti figurativnom čitanju Svetog pisma.

Općenito je poznato da je Crkva oduvijek priznavala postojanje figurativnog tumačenja Svetog Pisma kao što to tvrdi i sam apostol Pavao: „*Sve se to, kao pralik, događalo njima, a napisano je za upozorenje nama, koje su zapala posljednja vremena*“ (1 Kor 10,11). I sam Isus je potvrdio takvo tumačenje Sv. pisma govoreći o proroku Joni koji je bio tri dana i tri noći u utrobi nemani kao o alegoričnom liku za svoj boravak u grobu (*usp. Iv 3,14*). Ali ako u nekim odlomcima nalazimo figurativni smisao pored onog literarnog tumačeći Sv. pismo, postoji opasnost da se u svemu i svakom odlomku traži figurativni smisao ili da ga se umnaža preko svake mjere tumačeći Riječ Božju.

A kako je Antikrist postao predmetom figurativnog čitanja u stvarima koje ćemo iznijeti? U knjizi proroka Danijela počevši od 9. poglavlja govori se o Antiohu Epifanu i njegovim djelima. Ali njegovo ime nije nikada spomenuto, te se o njemu piše koristeći pojam Kralj sjevera. Tumači Svetog pisma su smatrali, posebno nakon sv. Jeronima, da se u tekstu doslovno govori o Antiohu, a figurativno o Antikristu. Oni koji su u tom tekstu čitajući figurativno vidjeli Antikrista, pretjerano su u svakom retku ovog biblijskog teksta, kao da se radi o povijesnom tekstu, tražili detaljni opis Antikrista, zaboravljajući da likovi u Bibliji koji imaju figurativno značenje nipošto nisu opisani cjelovito u detaljima njihova života.

Evo nekih od tih zaključaka crkvenih otaca i teologa:

1. Da će se Antikrist roditi u Babilonu, držali su sv. Jeronim, sv. Beda, Andrija iz Cezareje, Ludolf Kartuzijanac...
2. Da će se roditi iz nezakonite veze, smatrali su sv. Hiplolit, sv. Efrem, sv. Ivan Damašćanski, Duns Scot...
3. Da će biti odgojen u Korozainu i Betsaidi, gradovima koje je Isus prozvao zbog nevjere, držali su sv. Anselmo, sv. Antonino, Raban...
4. Da će ga odgajati vračevi koji će ga još od djetinjstva uvesti u svoje okultne i mračne nauke, držali su sv. Ćiril Jeruzalemski, Viguerio, Liran...
5. Da će znati napamet cijelo Sv. pismo i poznavati mnoga umijeća, smatrao je sv. Anselmo.
6. Da njegov anđeo čuvar, iako se ne će udaljiti od njega, neće moći na njega nimalo pozitivno utjecati zbog njegove tvrdokornosti i utjecaja đavla na njega, držali su sv. Anonino i Justinijan.
7. Da će se neke vođe njemu protiviti, ali će biti poraženi i da će postati gospodar cijeloga svijeta pomoću lukavstva i primamljivosti vremenitih dobara, te da će mu đavli otkriti sva

skrivena blaga, nalazišta dragocjenih metala te će posjedovati u obilju zlata i srebra kojima će se služiti za zavodjenje, držali su sv. Anselmo i Petar Comestore.

8. Da će uz pomoć đavla imitirati sva čuda koja je Isus učinio, liječiti bolesne, ozdravljati hrome, buditi na život umrle, smatrali su sv. Hipolit, sv. Efrem, Latanzije, sv. Anselmo. U Indiji Baba već čini čudesa! U TV emisiji «Na rubu znanosti» intelektualka Vesna Krmptić propagira tog Babu gotovo kao božanstvo!

9. Da će odbaciti masku dvoličnosti i imati zastrašujuće moralno ponašanje predajući se bludu sv. Hipolit, sv. Efrem, sv. Ivan Damašćanski, Duns Scot....

10. Da će biti poražen na Maslinskoj gori gdje će pokušati uzići na Nebo imitirajući Krista, držali su sv. Jeronim, sv. Ambrozije, Teodoret....

Ove i slične tvrdnje crkvenih otaca i teologa su osobna mišljenja koja treba poštovati, ali ne mogu se smatrati opće prihvaćenim tradicionalnim naukom niti se mogu dokazati nekim očevitim tekstom iz Svetoga pisma.

7. NOSITELJI KRŠĆANSKE ISTINE PROTIV ANTIKRISTA

O onima koji će biti pronositelji vjere u tim teškim vremenima sv. Augustin je u uskliku divljenja kazao: „Tko smo mi u usporedbi sa svecima i vjernicima zadnjih vremena, koji će se boriti protiv neprijatelja, koji će se podići protiv onoga protiv kojega se ne može boriti bez velikih opasnosti“ (De Civitt. Dei XX, br.8). A sv. Hipolit je još kazao: „O sretni oni koji pobijede tog tiranina! Treba priznati da će oni biti vrsniji i hrabriji od svojih prethodnika“ (De cosum. mundi).

7.1. Vojujuća Crkva koja će ostati vjerna Kristu

A tko će biti ovi budući heroji? Prije svega, to će biti vojujuća Crkva koja će ostati vjerna Bogu, koja će usprkos velikom otpadu opstati skupa sa Papom, biskupima, svećenicima, redovnicima i vjernicima. Nikakav nalog, ma kako bio prepreden i zabranjujući ne će moći njima zatvoriti usta. „*Ali riječ Božja nije okovana!*“ (2 Tim 2,9). Sam apostol Pavao je bio dokaz ostvarenja tih riječi.

Crkva, koja će ostati vjerna Bogu i poslušna Kristovu poslanju, ne će prestati naviještati evanđelje svemu stvorenju (*usp. Mt 28, 19*). Kao što je to mudro izrazio p. Lacordaire:

„Mogu se moćnici udruživati kako bi se protivili Crkvi, nazivajući je pogrdnim imenima kako bi je učinili mrskom u očima ljudi, mi ćemo nastaviti propovijedati istinu. Ako nas pošalju u progonstvo, ako nas bace u zatvore, u rudnike, ako nas prognaju iz neke zemlje, mi ćemo ići u drugu. Pa da nas prognaju i iz svih mjesta, pa ako se vlast Antikrista bude proširila po cijelom svijetu, tada ćemo kao u prvim vremenima propovijedati u grobovima i katakombama. Konačno, kada bi nas progonili i u njima i kada bi nas odveli na mučilište, mi bismo u dobrim, od Boga rođenim srcima našli utočište i ne bismo očajavali o istini, pravednosti i slobodi ljudskoga roda“ (*De raporti della Chiesa , Conf. VI, t.II,p III, Paris 1858*).

Kršćanski narod, koji će ostati vjerman Bogu, bit će nositelj istine protiv Antikrista. Danijelovo proroštvo nadodaje: „*Svojim će spletkama navesti na otpad one koji se ogrješuju o Savez, ali ljudi koji ljube Boga ostat će postojani i vršit će svoje. Umnici u narodu poučavat će mnoštvo, ali će ih jedno vrijeme zatirati mačem i ognjem, izgnanstvom i pljačkanjem.* (Dn 11, 32-33).

To će se dogoditi u zadnja vremena kada će se Crkva suočiti s Antikristom. Neustrašivi navjestitelji kršćanskih istina će ih naviještati tamo gdje budu živjeli, a Antikrist će ih mrziti gledajući u njima jednu od najvećih prepreka za uspostavu svoje tiranske vlasti. Okrutno će ih progoniti. Neki će pasti pod mačem, drugi u plamenu, neki će biti zatvarani i bit će im

oduzimana imovina za mnoge dane. Koliki će biti broj sinova Crkve i mučenika?... Gospodin je za sebe zadržao tu tajnu.

Narod koji će poznavati svoga Boga, nasuprot onih koji otpadaju, pokazat će se vjernim i privrženim istinama vjere. Sv. Augustin uči:

„Vjerujemo da ne će nedostajati u Crkvi ni obraćenja ni otpada od vjere, ali roditelji, kako bi krstili svoju djecu, morat će imati puno snage da nadvladaju razuzdanog đavla i njegove najlukavije zamke koje će se pokazati beskorisnima nasuprot njihova mudrog bdijenja i postojanosti... Pa ipak, treba priznati da će ljubav kod mnogih ohladnjeti kada vide nepravdu kako likuje, i đavao oslobođen lanaca će mnoge, čija imena nisu upisana u knjigu života, neviđenim progonstvima i prepredenim lukavstvima do tada nepoznatima navesti na otpad. Ali isto tako treba vjerovati da će ne samo mnogi vjernici koji će izići kao pobjednici iz tog vremena kušnje, nego i nevjernici koji će se milošću Božjom i razmatranjem Svetog pisma obratiti - smoći jakosti vjerovati što do tada nisu vjerovali i snage za pobjedu nad razuzdanim đavlom“ (*De Civ. Dei XX 8.*).

7.2. Henoh i Ilija

Osim već navedenih nositelja kršćanske istine protiv Antikrista: osim učiteljstva crkve, naučitelja i vjernog puka, ostaje još jedna kategorija o kojoj se ne može govoriti bez određene rezerviranosti zbog otajstvenosti koja je okružuje. Naime, radi se o istovremenom povratku i propovijedanju Henoha i Ilije, koji su vjerojatno u knjizi Otkrivenja označeni kao dva svjedoka (*usp. Otk 11, 1-13*).

Evo što se može o tome reći prema Svetom pismu i nauku crkvene tradicije:

1. Henoh i Ilija sigurno nisu mrtvi, kako kaže sv. Pavao apostol: *Vjerom Henoh bi prenesen da ne vidi smrti te iščeznu jer ga je prenio Bog (Heb 11,5);* a za Iliju je rečeno: *I dok su tako išli i razgovarali, gle: ognjena kola i ognjeni konji stadoše među njih i Ilija u vihoru uziđe na nebo (2Kr, 2,11).*

2. Isto tako sigurno je da se nalaze na nekom mjestu koje samo Bog zna, te da će se vratiti na Zemlju i propovijedati ljudima prema Isusovoj riječi: *Ilija će, doduše, doći i sve obnoviti (Mt 17, 11).* Tako da je sv. Bellarmino mogao zaključiti: „Negirati budući osobni dolazak Ilije je pogrešno mišljenje koje je blizu hereze“ (*De Rom. Pont 1, III, 6*). A biskup Bossuet je ustvrdio: „Trebalo biti više nego presmion pa odbaciti tradiciju o povratku Henoha i Ilije na kraju vremena“ (*Pref. de Apoc. 15*).

Ali kada bi se trebao dogoditi povratak Henoha i Ilije kako bi propovijedali pokoru i oživjeli vjeru? Cijela katolička tradicija se slaže da će se povratak dogoditi u vrijeme Antikrista, te u Henohu i Iliji prepoznaje dva svjedoka iz knjige Otkrivenja koje će zapasti slavno poslanje da se bore protiv Sina propasti. Evo teksta iz Otkrivenja:

„I ja ću poslati dva svoja svjedoka da, obučeni u kostrijet, prorokuju tisuću dvjesta i šezdeset dana. Oni su dvije masline i dva svijećnjaka što stoje pred Gospodarom zemlje. Ako im tko hoće nauditi, oganj suče iz usta njihovih i proždire njihove neprijatelje. Doista, htjedne li im tko nauditi, tako treba da pogine. Oni imaju vlast zaključati nebo da ne pada kiša dok prorokuju; imaju vlast pretvoriti vode u krv i udariti zemlju kojim god zlom kad god htjednu. A kada dovrše svoje svjedočanstvo, Zvijer koja izlazi iz Bezdana zaratit će s njima, pobijediti ih i ubiti“ (*Otk 11, 3-7*).

U ovom odlomku se jasno govori o dva svjedoka koji će propovijedati ljudima i protiviti se Zvijeri, protiviti se Antikristu. Knjiga Otkrivenja ne daje izričito imena dvojici svjedoka, ali gotovo cijela katolička tradicija se slaže da bi to trebali biti Henoh i Ilija. Još je sv. Toma Akvinski ustvrdio: „Henoh je bio prenesen u raj zemaljski, gdje prema vjerovanju živi s prorokom Ilijom do pojave Antikrista“ (*Sum. Th. III, q. 49, a.5, ad 2.*).

8. NESIGURNOST VREMENA ANTIKRISTOVA KRALJEVSTVA I ZABRANA ODREĐIVANJA GODINE NJEGOVA DOLASKA

U kojoj godini će se dogoditi dolazak Antikrista? To nitko ne može kazati jer Tradicija i Pismo o tome šute. Samo Bog zna godinu i čas, i tu je tajnu za sebe zadržao. Sva su, dakle, istraživanja o tome uzaludna. Apostol Pavao pišući Solunjanima o Antikristu koristio se neodređenim izrazom, kaže da će se pojaviti u svoje vrijeme (usp. Sol 2,6). Crkva koju vodi Duh Sveti uvijek je oprezna, nije ništa dodala i ništa ne će dodati kratkom izrazu sv. Pavla.

Između ostalog, kako bi prekinula neplodne radoznalosti, Crkva nije oklijevala zabraniti pod prijetnjom izopćenja naviještanje Antikristova dolaska određujući vrijeme i godinu njegova pojavka. Za vrijeme pape Lava X, godine 1516. na Petom lateranskom saboru izdan je dekret koji donosi sljedeće tvrdnje:

„Zapovijedamo svima koji vrše službu propovijedanja ili će je vršiti u budućnosti, da ne umišljaju u svom propovijedanju ili tvrdnjama naviještati točno određeno vrijeme kada će se dogoditi buduća stradanja, ni dolazak Antikrista, niti posljednji Sud, jer Krist je kazao da nam nije dano znati vrijeme i čas koji je Bog odredio, te oni koji su se do sada usuđivali tvrditi slične stvari, lažno su tvrdili, i zbog toga su umanjivali autoritet onih koji su mudro propovijedali“ (*Sess. XI.*)

Razlozi ove zabrane su navedeni u samom tekstu dekreta. Prvi razlog je poštovanje volje Božje. On je apsolutni gospodar vremena i onoga što se u njemu događa i ne priliči da ljudi u svojoj radoznalosti istražuju ono što im Bog nije htio objaviti.

Drugi razlog zabrane određivanja vremena pojave Antikrista je taj da vjernici ne bi pali u uznemirujuće i opasne zabrinutosti za vršenje svojih obaveza u vremenu u kome žive kao što je još apostol Pavao opominjao Solunjane (*usp 2 Sol 3,11-12*).

Treći razlog je da se izbjegnju skandali uvijek štetni za duše jer nije nedostajalo u povijesti onih koji su prorokovali točan datum dolaska Antikrista i tako unosili veliku pomutnju.

Tako na primjer neki pariški «vizionar» je javno 960. godine tvrdio da će se Antikrist pojaviti na kraju 1000. godine. Arnold iz Villanuove, kojega je Crkva osudila 1311. g., tvrdio je da će Antikrist doći 1377. godine. Nikola Cusano je isto tvrdio za 1700. i 1734. godinu; Jeronim Cardano je tvrdio da Antikrist dolazi 1800.g., a M. d'Hedouville 1953. godine.

Ovo su samo neki od primjera koji pokazuju mudrost Crkve kada je zabranila određivanje točnog vremena Antikristova dolaska.

Da li je isto tako zabranjeno iznositi neodređena i općenita razmišljanja o vremenu Antikristova dolaska? Odgovor je ne, jer zabrana Petog lateranskog koncila se odnosi samo na točno određivanje godine dolaska. I kod nekih crkvenih otaca i naučitelja nalazimo na takva razmišljanja. Tako na primjer još je sv. Jeronim tvrdio: „Mi se ne brinemo što se približava Antikrist“ (*Epis. II ad Ageruch*). Sv. Grgur papa reče: „Kralj oholosti je blizu“ (*Epis. 38. ad Joan*).

Kao što se vidi, sveci su općenito govorili o ovoj temi i nisu se usuđivali odrediti točnu godinu Antikristova dolaska što je u skladu s Isusovim govorom u Evanđelju o kraju svijeta u kojem naučava o znakovima koji će ga prethoditi, ali ne određuje datuma.

9. ZAKLJUČAK: PREPREKA ZA DOLAZAK ANTIKRISTA

Budući da će otpad od vjere biti sredstvo pripreme Antikristova dolaska koji će pomutiti svijet, nije jasno što činiti da ga odbijemo. Apostol Pavao je tvrdio: „I sada znate što ga zadržava da bi se pojavio tek u svoje vrijeme. Doista, otajstvo bezakonja već je na djelu, samo ima tko da ga sada zadržava dok ne bude uklonjen“ (*2 Sol 2,6-7*).

Prema mišljenju sv. Tome Akvinskog prepreka dolasku Antikrista je sjedinjenje kršćana i podložnost Katoličkoj crkvi, a Papa, Kristov vikar na zemlji, onaj je koji je zadužen da bdije

te dok on bude priznat, poštovan i slušan, postojat će prepreka za dolazak Antikrista. Ali ako lik Pape postane nepriznat i odbačen, s time će prestati i zapreka za dolazak Antikrista (*Op. de Antich. XVII.*).

Prije dolaska Antikrista dogodit će se opći otpad od vjere i to će biti propast naroda pod teškim i nečasnim jarmom Antikrista i to takvim kakav čovječanstvo u svojoj prošlosti nikada prije nije iskusilo.